

Turizam i Olimpijske igre

Kramarić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:668429>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

VALENTINA KRAMARIĆ

**ZAVRŠNI RAD
TURIZAM I OLIMPIJSKE IGRE**

Zagreb, listopad 2018.

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

**PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
Menadžment športa i športskih djelatnosti**

TURIZAM I OLIMPIJSKE IGRE

Kandidat: Valentina Kramarić

Kolegij: Menadžment športskog turizma i wellnesa

Mentor: mr.sc. Andrea Andrijanić

Zagreb, listopad 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. SPORT	3
2.1. Povijest sporta.....	4
2.2. Moderni sport	6
2.3. Moderne olimpijske igre.....	7
2.4. Tjelovježba i sport u Hrvatskoj	8
2.5. Hrvatski olimpijski odbor i hrvatski odličnici na olimpijskim igrama od osamostaljenja Hrvatske.....	9
3. TURIZAM.....	12
3.1. Sportski turizam.....	13
3.2. Imidž Hrvatske kao turističke destinacije.....	14
4. MEĐUOVISNOST TURIZMA I SPORTA	16
4.1. Realizacija velikih sportskih priredbi	16
4.2. Turizam i olimpijske igre	17
5. OLIMPIJSKE IGRE BARCELONA 1992.	21
6. OLIMPIJSKE IGRE SOČI 2014.....	25
7. HRVATSKA KUĆA U RIJU	28
8. ZAKLJUČAK	30
LITERATURA.....	31
POPIS TABLICA I SLIKA.....	32

1. UVOD

Još od antičkih olimpijskih igara, ljudi su prepoznali važnost bavljenja sportom. Iako su u početku sudionici igara bili samo Grci, nakon gubitka grčke nezavisnosti, na igrama sudjeluju i natjecatelji iz Makedonije, odnosno i iz drugih provincija Rimskog Carstva. S vremenom igre su postale potpuno međunarodne. Današnji oblik olimpijskih igara najveće je i najvažnije sportsko natjecanje. Pojedinci su prepoznali potencijal igara za razvoj turističkog tržišta pa tako danas simbioza sporta i turizma dolazi u vrh ekonomije. Stoga, ekonomske učinke sporta u turizmu dijelimo na izravne i neizravne. Izravne ekonomske učinke ostvaruju turistička ili sportska poduzeća kroz prodaju sportsko-rekreacijskih usluga, iznajmljivanje sportskih objekata i organiziranje učenja raznih sportskih vještina, sportsko-zabavnih atrakcija i drugo. Neizravni ekonomski učinci manifestiraju se kroz različite oblike turističkog prometa, a glavni pokretači ovih učinaka su turisti kojima je sport glavni motiv dolaska u neku destinaciju. To je motivacija za izbor turističke destinacije, produljenje turističke sezone, prevladavanje sezonskog karaktera turizma, povećanje izvanpansionske potrošnje i obogaćivanje turističke ponude.

Prema sektorima gospodarskih i društvenih djelatnosti, turizam pripada tercijarnom sektoru, a sport kvartarnom. Sličnost ova dva sektora pružanje je usluga, pa tako sport ima komplementarnu ulogu sa djelatnostima tercijarnog sektora, turizmom, prometom i trgovinom. Karakteristična za kvartarni sektor je radna intenzivnost koja je posebice vidljiva u sportu. Istraživanje koje su proveli Svjetska turistička organizacija (World Tourism Organization) i Međunarodni olimpijski odbor (International Olympic Committee) pokazuje da je doprinos sporta bruto domaćem proizvodu industrijaliziranih zemalja između 1 i 2%, a doprinos turizma između 4 i 6%.

Olimpijske igre privlače prije svega natjecatelje i njihove trenere, potom ostale članove reprezentacija, sponzore te najbitnije, turiste. Država, odnosno grad domaćin mora provesti veoma dobro razrađenu strategiju organizacije i provedbe natjecanja. Izrada promotivne kampanje neophodna je za privlačenje što je moguće većeg broja turista. Zaključno, sport je unosan biznis i najbolja promocija.

Cilj rada je upoznati početke nastanka sporta te pokazati poveznicu organizacije olimpijskih igara i turizma kroz objašnjenje pojma turizam i pojmova vezanih za njega. Nadalje, govoriti će se o povijesnim olimpijskim igrama i preoblikovanju u igre kakve poznajemo danas. Primjeri

kvalitetne organizacije olimpijskih igara i dugoročnog planiranja kroz strategiju razvoja grada prikazati će se kroz ljetne olimpijske igre organizirane u Barceloni 1992. godine, te zimske olimpijske igre održane u ruskom Sočiju 2014. godine. Također, primjer Hrvatske kuće u Riju objasniti će na koje se sve načine Hrvatska, čiji su sportaši sudjelovali na Igrama, promovirala za vrijeme trajanja Igara, iako nije bila njihov domaćin.

2. SPORT

Kako bi razumjeli moderni sport, njegove karakteristike i značenje u modernom društvu, a posebice njegovu ulogu u turizmu, potrebno je proučiti nastanak sporta kao društvenog fenomena. Škegro (2014) navodi da je potrebno s povijesnog aspekta sagledati okolnosti pod kojima se sport razvijao i poprimio današnji oblik. Sport u današnjem društvu zauzima vrlo značajnu poziciju iz koje god perspektive promatrali njegov utjecaj na društvo. Povijesni, društveni, sociološki, psihološki, odgojni, zdravstveni, ekonomski i ostali aspekti tjelovježbe i sporta su predmet interesa brojnih znanstveno-stručnih djelatnika iz najrazličitijih područja znanosti. Povijesni razvoj sporta, sportskih djelatnosti i tjelovježbe važan je zbog razumijevanja tjelesnog vježbanja u prvobitnim zajednicama te posljedično i okolnosti nastanka različitih sportova, sportskog pokreta i uloge sporta u suvremenom svijetu. Tjelesno vježbanje, odnosno tjelesna aktivnost javlja se i u najstarijim ljudskim zajednicama čime već tada, iako je bila korištena u neke druge svrhe, odigrava značajnu ulogu u životu tadašnjih ljudi (Škegro, 2014).

Prema Europskoj sportskoj povelji 1992. godine, „Šport podrazumijeva sve oblike tjelesnog vježbanja kojima je cilj, neobaveznim ili organiziranim sudjelovanjem, izražavanje ili poboljšavanje tjelesnih sposobnosti i mentalnog blagostanja, sklapanja društvenih veza ili ostvarivanje rezultata na svim razinama natjecanja“.¹ S druge strane, prema Zakonu o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12) „Sport možemo definirati kao različite, natjecateljski usmjerene, motoričke aktivnosti varijabilnog i dinamičkog karaktera koje djeci, mladeži i odraslima omogućavaju zadovoljenje potreba za kretanjem i igrom, razvojem sposobnosti, osobina i sportskih znanja, sportskim izražavanjem i stvaralaštvom te očuvanjem i unaprjeđivanjem zdravlja i postizanjem sportskih rezultata na svim razinama natjecanja.“

U prvo vrijeme sport je bio svaki oblik igre i zabave. S vremenom, kako bi neka aktivnost bila definirana kao sport, morala je zadovoljavati određene kriterije poput skupa pravila koji definiraju pojedinu sportsku disciplinu, posebno uređen prostor na kojem se ta aktivnost odvija te osobe koje nadgledaju i prate poštivanje pravila određenog sporta (suci). Milanović je 2009. godine u Zakonu o sportu sport prema statusnom određenju podijelio na: profesionalni sport, amaterski sport, školski sport i rekreacijski sport. Danas sve razvijeniju skupinu čini sport osoba s invaliditetom.

¹ www.sabor.hr/fgs.axd?id=20365 (18. rujna 2017.)

2.1. Povijest sporta

Kako bi preživjeli u starome vijeku ljudi su trčali, bacali kamenje i koplje, plesali te su se mačevali štapovima, a dokazi ovih aktivnosti pronađeni su u brojnim pećinama u obliku crteža. Slijede plivanje, veslanje, jahanje, vožnja kola, jedrenje, hrvanje i klizanje. Iako nije moguće vremenski definirati nastanak ovih aktivnosti, one su pridonijele čovjekovoj borbi za opstanak. Jedinствена kultura Mezopotamije poznata je po brojnim ratovima, stoga se u Mezopotamiji javljaju prva oružja koja su povećavala snagu ruku (toljaga, sjekira, bumerang, koplje, luk i strijela, bodež i mač) te sredstva koja su povećavala brzinu (obuća, plovila, bojna kola i pripitomljeni konji). Također, u Mezopotamiji su krajem četvrtog tisućljeća prije Krista izrađena prva kola.

Karakteristični za Asiriju su brojni reljefi, kipovi i zapisi koji svjedoče o organiziranom tjelesnom vježbanju. Egipćani su poznati po vojnicima i časnicima visoke tjelesne spreme. Također, poznati su i po aktivnostima na vodi. Bavili su se plivanjem i veslanjem. Od svih aktivnosti, najviše poklonika imalo je hrvanje. Kretske aktivnosti uključivale su igru na biku, šakanje, hrvanje, akrobatiku, ples, a od atletskih disciplina natjecali su se u trčanju, bacanju diska i koplja. Rodovska aristokracija Mikene u srednjem se vijeku bavila šakanjem, hrvanjem, trčanjem i vožnjom bojnim kolima. Spartanke su bile ravnopravne s muškarcima te su se bavile čak i hrvanjem. Od ostalih aktivnosti, Spartanci su se bavili atletikom, borilačkim i konjičkim sportom (Škegro, 2014).

Grci su uveli osnove terminologije. Tako su proces tjelesnog vježbanja, bogati kompleks raznovrsnih vježbi, plesova i igara ujedinili pod nazivom gimnastika. S druge strane, agonistika je predstavljala starogrčki (antički) sport u kojoj su se tjelovježbene aktivnosti odvijale po strogo utvrđenim pravilima na terenima određenih dimenzija. Javlja se i pojam gimnazij, a označava objekt-vježbalište koji je uključivao uređenu stazu za trčanje (dromos), koja je kasnije natkrivena stupovima (ksistos), kako bi se mogla koristiti i za lošega vremena. Kako Etruščani potječu iz Male Azije, pa su u svojoj pradomovini dolazili u doticaj sa grčkom kulturom, od nje su preuzeli neke oblika tjelesnog vježbanja. Etruščani su bili pokornici atletike pa su tako bavili trčanjem, bacanjem diska i koplja, skakanjem u dalj, a imali su i hrvače i šakače. Njegovali su različite igre, vožnje bojnih kola i plivanje. U Rimskoj Republici na vježbalištima na Marsovu polju učilo se rukovanje oružjem, mačem, kopljem, lukom i strijelom. Njegovali su i trčanje, skakanje s motkom, bacanje diska i kamena, hrvanje, šakanje i igre loptom.

U doba Rimskoga Carstva za potrebe rekreacijskog vježbanja građana izgrađena su javna kupališta s toplom (terme) i hladnom vodom (balne). Javljaju se i Rimske igre: Akcijane, Neroneje, Kapitolijske igre i cirkuske igre. Također, borbe gladijatora bile su vrlo popularne (Škegro, 2014).

Antičke olimpijske igre održavale su se na grčkom svetištu Olimpiji, na poluotoku Peleponezu, u starogrčkoj državi Elidi. Igre su dobile svegrčki značaj 776. god.pr.Kr. kada je zapisan prvi pobjednik. Sve do 14. igara na programu je bila utrka na jedan stadij, domos (192 metra), a tada se uvodi utrka na dva stadija, diaulos. U početku su igre trajale jedan dan, a kasnije su produljene na pet dana. Pravo sudjelovanja u prvo vrijeme imali su samo slobodno rođeni Grci, stariji od 18 godina. Prvim pobjednicima pripala je čast da potpale žrtvene vatre što je tada bilo od velikog značaja. Od sedmih se igara pobjednika ovjenčavalo vijencem od grančica divlje masline koja je rasla pod Zeusovim hramom. 394. godine rimski car Teodozije I. zabranio je olimpijske igre, a Olimpija je bila razorena i opljačkana. Stadion u Olimpiji otkriven je i otkopan 1960. godine (Škegro, 2014).

Tjelesno vježbanje i tjelesni odgoj u srednjem vijeku utjelovljeno je u osobi viteza, profesionalnog ratnika. Tako su se prvo u Francuskoj, a potom u Engleskoj i Njemačkoj priređivani viteški turniri povodom proslava obljetnica, rođenja, vjenčanja ili krunjenja velikodostojnika. Za vrijeme održavanja turnira, građani su se nadmetali u trčanju, skakanju u dalj, bacanju kamenja, šakanju, hrvanju, plivanju i veslanju. U doba renesanse i prosvjetiteljstva javljaju se brojni književnici, umjetnici i filozofi koji su svojim djelovanjem poticali tjelesno vježbanje. Temelje sustavnog školskog tjelesnog odgoja utemeljio je 1774. godine u njemačkom gradu Dessau Johann Bernhard Basedow. Otvorio je internat za učenike od 5. do 18. godine te propisao raspored života i rada. Za spavanje je bilo određeno sedam sati, za intelektualni rad pet sati, tjelesnom odgoju i glazbi posvećeno je pet sati, a slobodnom vremenu i higijeni sedam sati. U tjelesnom odgoju, Basedow je koristio trčanja, skakanja, bacanja, puzanja, vježbe ravnoteže, plesove, plivanje, veslanje, sklizanje, jahanje, voltežiranje, igre loptom, hrvanje i druge aktivnosti. Sve tjelesne aktivnosti koje je Basedow pokrenuo rezultirali su stvaranjem tjelesnog odgoja kao samosvojnog predmeta kojeg je kasnije Francuz Simon, po uzoru na Staru Grčku, nazvao gimnastika (Škegro, 2014).

Novi vijek obilježen je stvaranjem njemačkog, švedskog, francuskog i češkog gimnastičkog sustava. Oni su pridonijeli razvoju i popularizaciji tjelesnog vježbanja u Europi. Najviše se istaknuo švedski gimnastički sustav čije se sprave danas koriste u cijelome svijetu: švedski stol, švedski sanduk, švedska klupa, švedske ljestve i drugo.

2.2. Moderni sport

Temelji modernog sporta postavljeni su krajem XVII. I početkom XVIII. st. u Engleskoj. Najpopularnije su bile igre loptom, nogomet, ragbi i kriket, a slijede hrvanje, konjički sport i kuglanje. Na engleskom selu organizirala su se nadmetanja u konjičkom sportu i atletici. Tada konjičke galopske utrke dobivaju obilježja sportske discipline, te se određuju dužina staze, start i cilj utrke. Galopske utrke nastale su odvajanjem od lovačkog jahanja, koje je u Engleskoj bilo naročito razvijeno.

Preseljenjem seoskog pučanstva u gradove, javlja se takozvani „krvavi sport“ (blood sports). Izuzetno surove borbe pasa, pijetlova, jazavaca, bikova i medvjeda bile su organizirane na javnim mjestima ili u posebno izgrađenim borilištima. U isto se vrijeme na gradskim trgovima počinju igrati prvi jednostavni oblici nogometa i kriketa, a popularna su bila boksačka nadmetanja te mačevanje.

Druga polovica XVIII. st. izuzetno je važna, obzirom da se na natjecanja počinje gledati kao na mogući izvor prihoda, pa je uvedeno klađenje. Već tada, ljudi su prepoznali potencijal zarade i, može se reći, da se sport polako počeo gledati kao biznis. Ovo razdoblje obilježeno je „džentlmenkim sportom.“ Sudionici natjecanja toga doba bili su sve ugledniji u društvu te su ih izjednačavali s osobom džentlmena, tj. poduzetnog, uglednog i uglađenog čovjeka. Obzirom da su najbolji natjecatelji bili nagrađivani vrijednim nagradama, a i veliki su bili ulozi kladitelja, došlo je do pojave profesionalizma. Profesionalni sportaši bili su boksački, veslači, hodači te igrači kriketa. Također, izdavale su se publikacije sa listama uspješnih sportaša i njihovih najboljih rezultata u konjičkom sportu, hodanju, trčanju i boksu. One su donosile i popis budućih natjecanja, odnosno najave natjecanja. Osnovu modernog sporta čine narodni oblici hrvanja, trčanja i nogometa te nadmetanja plemstva u jahanju, mačevanju i kriketu. Velik interes za sportska događanja posebice se javlja 1792. godine kada su krenule izlaziti posebne novine pod nazivom „Športski magazin.“ Krajem XVIII. i početkom XIX. st. osnivaju se sportski klubovi čiji se aristokratski članovi bave streljaštvom, jedrenjem, veslanjem i kriketom (Škegro, 2014).

Nakon engleske buržoaske revolucije 1688. godine, otvaraju se koledži, koje pohađaju aristokratska i građanska djeca. Aristokratska djeca njegovala su konjički sport, mačevanje i uzgoj pasa, dok su dolaskom djece građana u koledže prenijete narodne igre koje su kasnije transformirane prema idejnim nazorima nastajućeg građanskog društva u moderne sportove. Bili su to: kriket, ragbi, tenis, nogomet, boks, veslanje i atletika. Veliku ulogu u afirmaciji sporta

učinio je ravnatelj koledža u Rugbyju Thomas Arnold koji je poticao razvoj sporta smatrajući da on ima veliku odgojnu ulogu u životu čovjeka. Nadalje, sredinom XIX. st. sportom se iz ljubavi i zabave bave mladići, koji se nazivaju amaterima. Njihovo geslo bilo je „fair play.“ U trećoj četvrtini XIX. st. dolazi do utemeljenja sportskih saveza u nogometu, ragbiju i atletici. Sve više se publiciraju radovi koji ukazuju na važnost sporta za psihofizički razvoj čovjeka, pa profesionalci sve više vremena posvećuju treningu. Utvrđena su pravila te organizirana stalna natjecanja. Sve tjelesne aktivnosti svedene su na zajednički naziv – sport (Škegro, 2014).

2.3. Moderne olimpijske igre

1892. godine, Francuz Pierre de Coubertin predložio je obnovu olimpijskih igara. Igre su obnovljene te su prve moderne olimpijske igre održane u Ateni 1896. godine, dok je iste godine u Parizu osnovan Međunarodni olimpijski odbor, krovno tijelo olimpijskih igara. Olimpijski simbol (Slika 1) čine pet krugova koji predstavljaju kontinente. Plavi krug predstavlja Europu, crni Afriku, crveni Ameriku, žuti Aziju, a zeleni Australiju i Oceaniju.

Slika 1 Službeni simbol olimpijskih igara - olimpijski krugovi

Izvor: www.olympic.org (10. prosinca 2016.)

Olimpijsko geslo prevedeno sa latinskog znači „Brže, više, jače“ („Citius, altius, fortius“). Olimpijski plamen pali se u Olimpiji pod nadzorom Međunarodnog olimpijskog odbora, a olimpijska baklja potom putuje do grada organizatora igara kada se plamen pali na svečanosti

otvaranja igara. Obzirom da se igre održavaju svake četiri godine, period koji započinje zatvaranjem jednih i otvaranjem idućih igara naziva se olimpijada. Olimpijske igre natjecanje su između sportaša u pojedinačnim i ekipnim sportovima, a ne između država. Traju maksimalno 16 dana, a pravo nastupa stječe svaki sportaš kojeg je prijavio nacionalni olimpijski odbor. Pobjednici modernih olimpijskih medalja nagrađuju se medaljama.

2.4. Tjelovježba i sport u Hrvatskoj

Kako je teritorij današnje Hrvatske u Starome vijeku bio pod rimskom vlašću, tako su po uzor na Rim izgrađena kupališta u Solinu, Zadru i Visu, amfiteatri u Solinu, Zadru i Puli, a termalno lječilište u Varaždinskim Toplicama. Veličinom i očuvanošću ističe se Arena u Puli koja datira iz I. i II. st.

Nakon doseljenja u današnju domovinu u VII. st., Hrvati su se bavili raznim plesovima i igrama. U doba feudalizma naročito su cijenili tjelesnu snagu, okretnost, brzinu jahanje i vještinu rukovanja oružjem. Tada su se u Hrvatskoj održavali i viteški turniri. U XV. st. u Dubrovniku se spominje mačevanje u sklopu cehovskih udruženja i privatnih mačevalačkih škola. Popularni su bili i lov, igre s loptom te veslanje.

Najstariji organizirani sport u Hrvatskoj je streljaštvo, a prve streljane izgrađene su u Osijeku (1804.) i Zagrebu (1808.). Među prvim sportovima javljaju se konjički sport, mačevanje, planinarenje, veslanje, klizanje, tenis, dok je najpopularniji sport u Hrvatskoj potkraj XIX. st. bio biciklizam. Također, javlja se i sportsko zrakoplovstvo.

Početak XX. st. u Hrvatskoj se prodire moderni sport. Studenti iz inozemstva donijeli su prva saznanja o nogometu, a prva nogometna društva bila su HAŠK (Hrvatski akademski športski klub) i PNIŠK (Prvi nogometni i športski klub) osnovani 1903. godine koji su prvu međusobnu utakmicu odigrali 1906. godine. Krajem XIX. st. na hrvatskim cestama pojavili su se automobili, a prvi hrvatski hrvači i dizači utrka vježbali su u Hrvatskom sokoli. Rekrutirani iz redova nogometaša HAŠK-a i PNIŠK-a, ponikli su prvi atletičari. 1903. godine osnovane su prve sekcije hokeja na travi u samoborskom SK Šišmišu (Škegro, 2014).

Hrvatski športski savez je, nakon brojnih neuspjelih pokušaja, konačno osnovan 5. listopada 1909. godine u zagrebačkom svratištu Grič, a do odobrenja rada i pravila došlo je tek 10. kolovoza 1910. Predsjednikom Odbora Hrvatskog športskog saveza, 1913. godine imenovan je Franjo Bučar, kojeg danas nazivamo Ocem hrvatskog sporta. On je završio studij na

Centralnom gimnastičkom zavodu u Stockholmu, tada najprestižnijem zavodom za tjelovježbu. Svoja zapažanja iz Švedske redovito je objavljivao u stručnom časopisu „Gimnastika.“ U Zagrebu je organizirao tečaj za učitelje gimnastike. Sve do umirovljenja 1925. godine radio je kao profesor na zagrebačkim gimnazijama, a i u mirovini je nastavio s intenzivnim radom na unapređivanju tjelesnog odgoja i sporta. Bio je pokretač modernog sporta u Hrvatskoj, organizirao je natjecanja, osposobljavao suce, pisao pravila i priručnike. Radi svojeg zalaganja za sport bio je vrlo cijenjen, kako u Hrvatskoj, tako i u ostatku Europe (Škegro, 2014).

2.5. Hrvatski olimpijski odbor i hrvatski odličnici na olimpijskim igrama od osamostaljenja Hrvatske

Hrvatski olimpijski odbor, krovna organizacija sporta u Hrvatskoj, osnovan je 10. rujna 1991. godine, a prvi predsjednik bio je Antun Vrdoljak. Kako bi hrvatski sportaši mogli nastupati na predstojećim Olimpijskim igrama u Francuskoj i Španjolskoj, bilo je potrebno državno priznanje Hrvatske od strane Europske zajednice koje se realiziralo 15. siječnja 1992. godine. Dva dana kasnije, Međunarodni olimpijski odbor privremeno je priznao Hrvatski olimpijski odbor te je Hrvatima omogućen nastup na Igrama iste godine. Tako su hrvatski sportaši prvi su puta nastupali pod svojom nacionalnom zastavom na XVI. Zimskim Olimpijskim igrama u Albertvillu 1992., te nekoliko mjeseci kasnije na XXV. Ljetnim Olimpijskim igrama u Barceloni gdje je Hrvatska košarkaška reprezentacija osvojila srebrnu medalju, a Goran Ivanišević je pojedinačno i u paru s Goranom Prpićem osvojio brončanu medalju u tenisu.

Definitivno priznanje Hrvatskog olimpijskog odbora uslijedilo je na 101. skupštini Međunarodnog olimpijskog odbora održanoj 24. rujna 1993. godine u Monacu. Slijedi Tablica 1 koja prikazuje hrvatske odličnike na ljetnim olimpijskim igrama od osamostaljenja Hrvatske do danas.

Tablica 1 Hrvatski odličnici na ljetnim olimpijskim igrama od osamostaljenja do danas

OLIMPIJSKE IGRE	ODLIČNIK/CI	SPORT	ODLIČJE
Barcelona 1992.	Hrvatska košarkaška reprezentacija (M)	Košarka	Srebro
	Goran Ivanišević	Tenis	Bronca
	Goran Ivanišević i Goran Prpić	Tenis	Bronca
Atlanta 1996.	Hrvatska rukometna reprezentacija (M)	Rukomet	Zlato
	Hrvatska vaterpolo reprezentacija (M)	Vaterpolo	Srebro
Sydney 2000.	Nikolaj Pešalov	Dizanje utega	Zlato
	Osmerac s kormilalom	Veslanje	Bronca
Atena 2004.	Hrvatska rukometna reprezentacija (M)	Rukomet	Zlato
	Nikolaj Pešalov	Dizanje utega	Bronca
	Duje Draganja	Plivanje	Srebro
	Ivan Ljubičić i Mario Ančić	Tenis	Bronca
	Siniša Skelin i Nikša Skelin	Veslanje	Srebro
Peking 2008.	Blanka Vlašić	Atletika	Srebro
	Filip Ude	Gimnastika	Srebro
	Snježana Pejčić	Streljaštvo	Bronca
	Sandra Šarić	Taekwondo	Bronca
	Martina Zubčić	Taekwondo	Bronca
London 2012.	Sandra Perković	Atletika	Zlato
	Hrvatska rukometna reprezentacija (M)	Rukomet	Bronca
	Giovanni Cernogoraz	Streljaštvo	Zlato
	Lucija Zaninović	Taekwondo	Bronca
	Hrvatska vaterpolo reprezentacija (M)	Vaterpolo	Zlato
	Damir Martin, Martin i Valent Sinković, David Šain	Veslanje	Srebro
Rio 2016.	Sandra Perković	Atletika	Zlato
	Sara Kolak	Atletika	Zlato
	Blanka Vlašić	Atletika	Bronca
	Filip Hrgović	Boks	Bronca
	Šime Fantela i Igor Marenić	Jedrenje	Zlato
	Tonći Stipanović	Jedrenje	Srebro

	Josip Glasnović	Streljaštvo	Zlato
	Hrvatska vaterpolo reprezentacija (M)	Vaterpolo	Srebro
	Martin Sinković i Valent Sinković	Veslanje	Zlato
	Damir Martin	Veslanje	Srebro

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz Gizdić, J. (2016). Hrvatski olimpijci i odličnici. Zagreb: Hrvatski olimpijski odbor.

Kako je vidljivo iz Tablice 1 Hrvatska je kao samostalna država na ljetnim olimpijskim igrama od Barcelone 1992. godine zaključno sa Igrama u Rijju 2016. godine osvojila ukupno 33 odličja, od toga 11 zlatnih, 10 srebrnih i 12 brončanih.

Što se tiče nastupa hrvatskih sportaša na zimskim olimpijskim igrama od osamostaljenja do danas, prva odličja osvojila je na Igrama u Salt Lake Cityju 2002. godine Janica Kostelić u alpskom skijanju, i to tri zlata i srebro. Četiri godine poslije, u Torinu 2006. godine, Janica Kostelić osvojila je zlato i srebro, a njen brat Ivica Kostelić srebro, također u alpskom skijanju. Na Igrama u Vancouveru 2010. godine Ivica Kostelić je osvojio dva srebrna odličja u alpskom skijanju, a Jakov Fak brončano u biatlonu. Na trenutno posljednjim zimskim Igrama održanih u ruskom Sočiju, jedino odličje osvojio je u alpskom skijanju Ivica Kostelić, i to srebro (Gizdić, 2016).

Kako nakon svih ovih navedenih uspjeha hrvatskih sportaša ne reći da su oni najbolji promotori Hrvatske?

3. TURIZAM

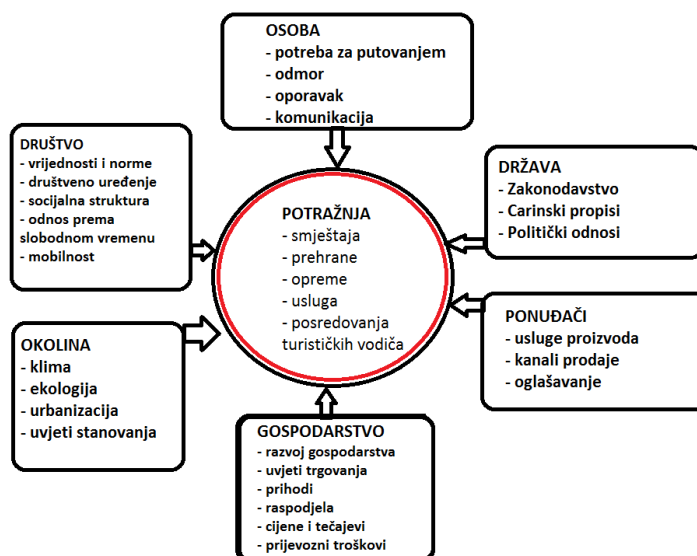
Turizam uključuje aktivnosti proizašle iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju.² Čavlek i Bartoluci (2011) opisuju turista dobrovoljnim privremenim putnikom koji putuje u očekivanju zadovoljstva koja mu mogu pružiti novosti i promjene doživljene na relativno dugom i neučestalom dvosmjernom putovanju.

Turističko tržište dijeli se na emitivno i receptivno turističko tržište. Emitivno turističko tržište je dio turističkog tržišta na kojem se nalazi veća koncentracija turističke potražnje, dok je receptivno turističko tržište ono na kojemu je koncentrirana turistička ponuda. Povežemo li ove pojmove s olimpijskim igrama, Barcelona i Sochi su receptivno turističko tržište, dok je primjerice, hrvatska delegacija zajedno sa navijačima koji su posjetili igre emitivno turističko tržište.

Konstruktivni elementi turističkog tržišta su: turistička ponuda, turistička potražnja i turistički posrednici. Turisti potražuju smještaj, prehranu, opremu i usluge posredovanja turističkih vodiča, a čimbenici koji utječu na njihovu potražnju su osoba-turist, društvo, okolina, država, ponuđači i gospodarstvo, a to prikazuje Slika 2.

² World Conference on the Measurement of the Economic Impact of Tourism, Nice, 1999

Slika 2 Čimbenici koji utječu na turističku potražnju

Izvor: Hodak, Z. (2014). *Ekonomika športa i turizma*. Zagreb: Visoka poslovna škola
Libertas

Vidljivo iz Slike 2, država svojim zakonodavstvom, carinskim propisima i političkim odnosima utječe na turističku potražnju. Nadalje, sami ponuđači utječu uslugama, izborom kanala prodaje i oglašavanjem. Razvoj gospodarstva, uvjeti trgovanja, prihodi, raspodjela, cijene i tečajevi te prijevozni troškovi također utječu na turističku potražnju. Okolina može znatno utjecati svojom klimom, ekologijom, urbanizacijom i uvjetima stanovanja, dok društvo utječe vrijednostima i normama, uređenjem, socijalnom strukturom, odnosu prema slobodnom vremenu te mobilnosti. Čimbenik koji najviše utječe na turističku potražnju je sama osoba, turist kojem je potreban odmor, oporavak, koji ima želju za putovanjem i potrebu za komuniciranjem.

3.1. Sportski turizam

Sportski turizam specifičan je oblik turizma koji se zasniva na motivaciji za putovanjem i na sadržaju boravka u određenoj turističkoj destinaciji, u kojoj je sport glavni motiv putovanja i boravka turista u tom turističkom odredištu. Oblici sportskog turizma su: natjecateljski turizam, zimski sportsko-rekreativni turizam i ljetni sportsko-rekreativni turizam (Andrijanić, 2016). Kako sportski turizam zadovoljava zdravstvene, razonodne i kulturne potrebe turista, često postaje i glavni motiv za putovanje u određenu turističku destinaciju.

Natjecateljski sportski turizam u Hrvatskoj odnosi se na razvoj i ekonomske efekte vezane uz organizaciju međunarodnih natjecanja u Hrvatskoj. Najčešće se ostvaruje u većim gradovima, ali i nekim manjim gradovima, primjerice teniski turniri u Umagu i na Braču, regate u jedrenju u Dalmaciji, natjecanje u konjičkom sportu u Đakovu. Hrvatsku perspektivu čine planinski sportski turizam te zdravstveni turizam kojeg je potrebno realizirati kroz toplice (Andrijanić, 2016).

Što se tiče zimskog sportsko-rekreacijskog turizma u Hrvatskoj, potrebno je prilagoditi infrastrukturu na Velebitu, u Gorskom kotaru, na Dinari, Plitvičkim jezerima i ostalim planinskim krajevima Hrvatske. Ovaj tip turizma nudi mogućnost razvoja sadržaja za opravak sportaša, invalida i osoba s posebnim potrebama. Također, potrebno je projektirati razvoj wellnesa u određenim zimskim sportsko-rekreacijskim centrima u kojima se okupljaju turisti – rekreativci i gosti veće plaćevne moći.

Ljetni sportsko-rekreacijski turizam u Hrvatskoj obuhvaća more, rijeke, jezera te planinska područja. Tako je, uz masovni, potrebno razvijati i ekskluzivni turizam s novim sadržajima, posebice na moru. Po uzoru na druge države, primjerice Austriju, potrebno je ovu vrstu turizma razvijati i u kontinentalnim dijelovima države, osobito u prirodno atraktivnim područjima (Andrijanić, 2016).

Osoba zadužena za nadgledanje rada u sportskom turizmu je menadžer, organizator, odnosno upravljač nekom sportsko-poslovnom organizacijom kojoj je cilj ostvarenje određenih sportskih i poslovnih rezultata. Menadžeri u sportu mogu biti: glavni menadžer-direktor, sportski direktor, direktor različitih sportsko-rekreacijskih sektora, direktor reprezentacije ili sportske škole, tajnik ili poslovni tajnik, trener – menadžer. Vrste menadžera ovise o veličini i složenosti poslova sportsko-rekreacijske organizacije.

3.2. Imidž Hrvatske kao turističke destinacije

Institut za turizam je koncem 2011. godine proveo istraživanje za potrebe izrade Strategije turizma Republike Hrvatske. Istraživanje je provedeno na uzorku od 2.574 inozemnih ispitanika u Njemačkoj, Velikoj Britaniji, Poljskoj, Španjolskoj, Švedskoj i Danskoj, koji odlaze na putovanja u inozemstvo, a nisu nikada posjetili Hrvatsku. Rezultat istraživanja doveo je do zaključka da je sport najčešća asocijacija na Hrvatsku kod Danaca i Britanaca, ispitanika

mlađe dobi (do 34 godine) i viših primanja. Slijedi Tablica 2 koja prikazuje prve asocijacije na spomen Hrvatske izražene u postotku.

Tablica 2 Prve asocijacija na spomen Hrvatske

RED.BR.	PRVE ASOCIJACIJE NA SPOMEN HRVATSKE	%
1.	Lijepa obala, more, otoci	28.0
2.	Plaže	19.0
3.	Lijepa priroda, zeleno, planine/šume, očuvan prostor	16.9
4.	Turistička zemlja, nova, zemlja za posjet	16.0
5.	Topla, sunce	14.6
6.	Rat	14.1
7.	Povijest i kultura, gradske jezgre	9.9
8.	Jugoslavija	7.4
9.	Prepoznatljivi gradovi	6.7
10.	Sport (nogomet, nogometaši, kvaliteta sporta, rukomet, košarka, tenis...)	6.3
11.	Lijepa zemlja	5.5
12.	Balkanska, istočno-europska zemlja	5.5
13.	Gastronomija	4.4
14.	Jeftina	4.3
15.	Siromašna i u razvoju	3.4
16.	Meditranska	2.7
17.	Gostoljubivi ljudi	2.4
18.	Ostalo	20.4

Izvor: Interna dokumentacija Službe Marketing Hrvatskog olimpijskog odbora (20. lipnja 2017.)

Vidljivo iz Tablice 2, najčešća prva asocijacija na spomen Hrvatske odnosi se na lijepu obalu, more i otoke, a nju je potvrdilo 28% ispitanika. Veoma bitno za istaknuti je sport, prva asocijacija na Hrvatsku za čak 6.3% ispitanika. I ovo istraživanje je potvrdilo simbiozu sporta i turizma, te činjenicu da su sportaši vrlo bitni promotori Hrvatske u Europi.

4. MEĐUOVISNOST TURIZMA I SPORTA

Sport je već u antičkoj Grčkoj i Rimu bio pokretač ljudi na putovanja. Andrijanić (2016) navodi kako sport danas ima perceptivnu ulogu i predstavlja važan sadržaj boravka u kojem turisti postaju aktivni sudionici sportova na vodi, tenisa, golfa, skijanja, jahanja, ronjenja, raznih sportskih igara i drugo. Nadalje, ekonomski učinci sporta realiziraju se u okviru turističkih organizacija, ali i izvan turizma. Tako sport stvara dodatno tržište za različite sportske proizvode, opremu (sportska industrija). Ekonomski učinci realiziraju se kroz iznajmljivanje sportskih objekata (tenis, golf, sportske dvorane, bazeni), korištenje sportskih objekata i opreme (ski-vučnica, plovila za sportove na vodi, oprema za ronjenje, jedrenje, fitness oprema i drugo), kroz škole učenja raznih sportskih vještina primjerice skijanja, tenisa, golfa, jahanja, ronjenja i drugih sportova. Ovdje pripadaju i priprema sportaša u raznim sportovima, kao i sportske igre, turniri i razna natjecanja. Također, ekonomski učinci valoriziraju se kroz velike sportske priredbe poput olimpijskih igara, svjetskih i kontinentalnih prvenstava, te kroz sportsko-zabavne atrakcije kao što su let zmajem, tobogan na vodi i drugo (Andrijanić, 2016).

Izravni ekonomski učinci ostvaruju se u turističkim ili sportskim poduzećima (trgovačkim društvima) na temelju prodaje sportsko-rekreacijskih usluga, dok posredne ekonomske učinke stvaraju turisti kojima je sport glavni motiv dolaska i boravka u određenoj turističkoj destinaciji, a to su sportaši rekreativci koji sudjeluju na raznim natjecanjima, turnirima, igrama i sportsko-rekreacijskim programima (Andrijanić, 2016).

4.1. Realizacija velikih sportskih priredbi

Gifford (2004) navodi da nije nimalo lagan posao domaćina najvećeg međunarodnog natjecanja na svijetu. Za to je potrebno izrazito mnogo planiranja, ulaganja i rada, a ugled i publicitet koji ta priredba može donijeti, te prilika da se obnovi grad ili regija čine nadmetanje za domaćina ljetnih igara žestokim. Priča počinje najmanje osam godina prije održavanja igara, kada nekoliko gradova počinje pripreme za svoju kandidaturu za domaćina natjecanja.

Prva faza u realizaciji velikih sportskih priredbi odnosi se na praćenje međunarodnih programa nacionalnih sportskih saveza i podupiranja istaknutih pojedinaca u nastojanjima da postanu članovi upravljačkih i savjetodavnih tijela međunarodnih sportskih udruga. Kada se radi o olimpijskim igrama, potrebno je pratiti objave Međunarodnog olimpijskog odbora, kao vrhovne sportske organizacije u svijetu. Slijedi sudjelovanje u međunarodnom natječaju i nadmetanju

za dobivanje prava na organizaciju sportskih priredbi, potom priprema i provedba organizacije sportskih priredbi te podjela dobiti ostvarene provedenim poduhvatima.

Kako bi se uopće organizirale velike sportske priredbe, potrebna je potpuno informiranost nadležnih sportskih organizacija o svim međunarodnim sportskim manifestacijama. Također, valja trajno angažirati dio svojih ljudskih, materijalnih i organizacijskih kapaciteta (u obliku promidžbenih tijela) u aktivnosti međunarodne afirmacije svog matičnog međunarodnog sportskog saveza. Što se Hrvatske tiče, zajedničko trebaju djelovati Ministarstvo turizma, Ministarstvo prosvjete, kulture i sporta te Hrvatski olimpijski odbor u svrhu uspješne realizacije velikih sportskih priredbi na međunarodnoj razini, što je od najšireg društvenog i gospodarskog interesa zemlje.

4.2. Turizam i olimpijske igre

Olimpijske igre, višestruko povezuju sportski i turistički pokret. Zajedno s turizmom doprinose stvaranju prepoznatljivog stila života suvremenog čovjeka. S pratećim događajima okupljaju ljude iz različitih sredina i prilika su za upoznavanje drugih i svoje predstavljanje drugima. Doprinose međunarodnom ugledu države kao organizatoru velikih sportskih manifestacija. Nadalje, okupljaju velik broj stranih i domaćih gostiju koji popunjavaju turističke kapacitete, usprkos činjenici da se prenose u cijelom svijetu.

Bartoluci (2004) navodi da su i turizam i sport podložni stalnim promjenama u njihovom okruženju. Odnosno, i turizam i sport moraju se konstantno prilagođavati promjenama u zahtjevima njihovih korisnika, turista i sportaša, ali i gledatelja. Sport djelujući sam za sebe ne može polučiti jednake učinke kao što bi to učinio u suradnji s turizmom, ali i obrnuto. Obzirom na sve veću i širu ulogu sporta u turizmu ova suradnja čini se logičnom. Veza sporta i turizma najočitija je u organizaciji velikih sportskih događaja poput olimpijskih igara. Mega sportski događaji magneti su za mnoge turiste koji troše velike svote novca u relativno kratkom razdoblju.

Općenito govoreći razlikujemo tri modela financiranja. To su: javno, privatno i mješovito financiranje. Javno financiranje uključuje sredstva dobivena iz središnje države i lokalne zajednice. Privatno financiranje odnosi se na sredstva iz domaćinstava i poslovnih subjekata, dok mješoviti model financiranja obuhvaća financiranje i iz javnog i iz privatnog sektora. Olimpijske igre se u pravilu financiraju kroz mješoviti model financiranja, no ipak veći postotak sredstava dolazi iz privatnog sektora. Prema Bartoluciju (2004), koristi od financiranja igara su

različite za razne sudionike. Tako vladino sudjelovanje ima direktne i indirektne učinke. Izravno daje jaki impuls razvoju ekonomije, a to se odnosi na promociju grada, izgradnju infrastrukture i poticanje ekonomije, što vodi dodatnom zapošljavanju i povećanju dohotka. Indirektni utjecaj vidljiv je u potencijalnom poboljšavanju međunarodnih odnosa, ostvarivanju domaćih političkih ciljeva ili u demonstriranju superiornosti postojećeg sistema. Slijedi Tablica 4 koja prikazuje input i output investicije grada domaćina olimpijskih igara te izvore financiranja pojedinih.

Tablica 3 Input - Output investicija grada domaćina olimpijskih igara

GRAD DOMAĆIN TREBA...	INVESTIRANJE U...	...KORIST GRADU DOMAĆINU	IZVORI FINANCIRANJA
Olimpijska sela	Gradnju stambenih objekata	Dodatni stambeni prostor	PRIVATNI
Sportske objekte	Sportsko-rekreacijske centre	Bolji životni standard (poboljšana rekreacijska ponuda)	JAVNI, ILI ORGANIZACIJSKI ODBOR OI
TV Centre i Press Centre	Gradnju poslovnih prostora	Obrazovni i kulturni centri	JAVNI
Javni promet	Gradski prijevoz, gradnju cesta, proširenje aerodroma i sl.	Bolji životni standard (poboljšani promet donosi uštedu vremena)	JAVNI
Dobru atmosferu	Uređenje ulica i parkova	Ugodnija životna atmosfera	PRIVATNI
Turistički kapacitet	Turizam (veća zaposlenost, dodatni profit)	Više hotelskih soba i kreveta (lakša organizacija većih priredbi nakon OI)	PRIVATNI

Izvor: Bartoluci, M. (2004). Sport u turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Tablica 3 dokaz je da je najveći dio organizacije olimpijskih igara financiran iz privatnog sektora. Jedino su sportski objekti financirani od strane javnog sektora, ili pak od Organizacijskog odbora igara.

Baroluci (2004) također navodi da dokle god se kroz olimpijske igre povećava imidž grada, raste i njegova privlačnost za turiste i strane ulagače. Igre se koriste kao instrument rješavanja urbanih problema gradova, a zajednički cilj svih gradova domaćina je povećati prepoznatljivost na nacionalnom nivou kao međunarodnog grada ili postati poznat na međunarodnom nivou. Nadalje, olimpijske igre imaju makroekonomske učinke i ekonomske efekte u području business ekonomije. Makroekonomski učini ostvaruju se na razini mikroekonomije domaćina – organizatora igara, kroz brojna ulaganja i koristi, a njih ostvaruju prvenstveno organizacija igara, ali i brojne druge organizacije i poduzeća koja su u funkciji organizacije igara, kao što su organizacije u industriji, trgovini, graditeljstvu, prometu i financijskim institucijama.

Cjelokupno gospodarstvo zemlje, pokrajine i grada domaćina igara se pokreće jer se njihova organizacija dovodi u samo središte medijske pozornosti. Organizator ima vrlo složenu ulogu jer treba prihvatiti čak 10.000 najboljih svjetskih sportaša iz više od 200 zemalja, sa svih kontinenata te više od 20.000 novinara i nekoliko stotina tisuća gledatelja, što pokazuje da olimpijske igre, kao globalni fenomen, izazivaju najveći interes svjetske javnosti. Organizaciju igara od 1984. preuzimaju veliki privatni koncerni, koji su uvidjeli i dokazali da se tu mogu ostvariti golemi profiti, što je danas postao osnovni cilj domaćina. Igre se ne bi mogle održati bez marketinške i financijske podrške velikih korporacija. U olimpijske gradove hrle brojni turisti iz svih krajeva svijeta, povećava se promet u svim aspektima (zračni, pomorski, željeznički, cestovni), ugostiteljski objekti (hoteli, restorani, kafići) rade punim kapacitetom, a izgradnjom olimpijskog sela dobivaju se novi smještajni objekti, od kojih neki kasnije mogu postati, primjerice, studentska naselja, znanstveni centri ili i dalje mogu služiti u turističke svrhe. Olimpijske igre također pogoduju i odvijanju različitih popratnih sadržaja, kulturno-umjetničkih priredbi, izložbi, koncerata i znanstvenih simpozija (Bartoluci, 2004).

Utjecaj olimpijskih igara može se promatrati kroz tri razdoblja. Prvo razdoblje se odnosi na period prije olimpijskih igara kada se pozicionira imidž. U drugom razdoblju, za vrijeme olimpijskih igara generira se potražnja, zaposlenost i dohodak. U posljednjem, razdoblju nakon igara, očekuju se dugoročne koristi za imidž i porast potražnje za gradom domaćinom, prvenstveno kao turističke destinacije. Tablica 4 prikazuje procjene o broju posjetioaca koji dolaze iz drugih mjesta zajedno sa članovima olimpijske obitelji.

Tablica 4 Procjene o broju posjetioaca koji dolaze iz drugih mjesta zajedno sa članovima olimpijske obitelji

Grad	Los Angeles '84	Seul '88	Barcelona '92	Atlanta '96
Broj posjetioaca	770.000	240.000	450.000	968.000

Izvor: Bartoluci, M. (2004). Sport u turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Prema Tablici 4, vidljivo je da je broj posjetioaca veoma varirao od olimpijskih igara održanih u američkom Los Angelesu 1984. godine do onih održanih u Atlanti 1996. Veliki broj posjetioaca bio je na igrama u američkim gradovima, Los Angelesu i Atlanti, što je i logično obzirom na veliku populaciju Sjedinjenih Američkih Država. Također, mali broj posjetioaca, u odnosu na američke gradove, bio je u južnokorejskom glavnom gradu Seulu 1988. godine. Jedan od razloga tome sigurno je i bojkot Sjeverne Koreje, Kube, Etiopije i Nikaragve na Igrama. Predstavnicima Europe u navedenom periodu, Barcelona, zabilježila je dolazak 450.000 posjetioaca. Veliki je to porast u odnosu na prethodne igre, ali neusporediv sa američkim gradovima. Ipak, Barcelona je zabilježila porast broja turista u narednom periodu, a rast bilježi još i danas, obzirom na vrlo pomno isplaniranu dugoročnu strategiju. Tako je Barcelona danas jedna od najposjećenijih europskih turističkih destinacija.

Bartoluci (2004) smatra da u post olimpijskom periodu efekt igara na turizam igra snažnu ulogu u poticanju dodatne autonomne potrošnje i održavanju zaposlenosti kreiranoj u turističkoj industriji. Primjerice, za Južnu Koreju je godina održavanja igara bila prava prekretnica za turističku industriju. Prije njih nije bilo značajnijeg povećanja kapaciteta, a imale su znatan dugoročan i pozitivan utjecaj na korejsku turističku industriju. U Barceloni nisu uzrokovale povećanje broja turista prije samih igara, ali se infrastruktura toliko promijenila da su ispunjeni svi uvjeti za daljnji razvoj turizma. Turistički odbor Australije izvijestio je o povećanju broja posjetitelja u 2000. godini za 11% i povećanje od 15% tokom mjeseca rujna. Kroz sljedeće četiri godine promotivni utjecaj igara osigurao je Australiji dodatnih 1,1 milijun posjetitelja. Istraživanja pokazuju da će se 88% od 110.000 međunarodnih posjetitelja koji su došli u Australiju zbog igara vjerojatno vratiti u Australiju kao turisti.

Može se zaključiti da olimpijske igre vezane uz turizam pružaju koristi prije, za vrijeme i nakon održavanja samog događaja. No, one mogu biti učinkovite samo ukoliko oni odgovorni za turizam inkorporiraju popratne mjere promocije turizma u koncept i poslovni plan događaja.

5. OLIMPIJSKE IGRE BARCELONA 1992.

Ljetne olimpijske igre održane su u Barceloni od 25. srpnja do 9. kolovoza 1992. godine. Ukupno je nastupilo 9.356 sportaša iz 169 država u 257 natjecanja. 34.548 volontera je sudjelovalo u provedbi igara. Igre u Barceloni popraćene su u 13.082 medijske objave. Prema podacima iz 1991. godine, u Barceloni je živjelo tri milijuna stanovnika³. Slika 3 prikazuje olimpijski stadion za vrijeme ceremonije otvaranja Igara u Barceloni 1992. godine.

Slika 3 Otvaranje olimpijskih igara u Barceloni 1992. godine

Izvor: www.olympic.org (10.prosinca 2016.)

Barcelona je prometno veoma dobro povezana. Pomorska luka, aerodrom koji je svega 10 kilometara udaljen od centra grada, cestovna te podzemna i nadzemna cestovna povezanost čine Barcelonu lako dostupnom turističkom destinacijom. Za potrebe održavanja olimpijskih igara, na aerodromu se izgrađena tri nova terminala koja su omogućila kapacitet od 16 milijuna putnika godišnje, odnosno 7 milijuna putnika više od prijašnje infrastrukture. Bez obzira na već postojeću kvalitetnu cestovnu infrastrukturu, i ona je nadograđena⁴.

³ library.olympic.org (10.prosinca 2016.)

⁴ Ibid

Kako bi upoznali javnost sa projektom Igara, organizatori su osmislili izložbu pod nazivom „Barcelona, the city and '92“ koja je bila otvorena od 1988. do 1991. godine. Cilj izložbe bio je prikazati utjecaj olimpijskog projekta na razvoj grada. Bila je podijeljena u sedam područja: autoceste, javni prijevoz, okoliš, energija i telekomunikacije, ekonomska promocija, kulturni sadržaji i sportski objekti. Ova strategija predstavljanja Igara javnosti bila je vrlo uspješna što potvrđuje podatak da je izložbu posjetilo oko 350.000 ljudi⁵.

Renovirana je i kulturna infrastruktura poput Nacionalnog muzeja umjetnosti Katalonije, Nacionalnog kazališta Katalonije, Centra suvremene kulture i Muzeja suvremene umjetnosti. Osam sportskih objekata prenamijenjeno je u muzeje. Izgrađen je novi Botanički vrt koji je danas vrlo posjećen. Također, izgrađeni su novi i adaptirani već postojeći sportski objekti i hoteli. More je onečišćeno od zagađenja uzrokovanom tvornicama pozicioniranih u njegovoj blizini. Te iste tvornice preseljene su u druge dijelove grada, a obala je nasipana pijeskom. Uz već postojeće dvije plaže, Barcelona je dobila pet novih pa tako turisti danas mogu uživati u 7 plaža ukupne duljine preko 4 kilometara⁶. Prije Igara, Barcelona je bila poznata kao grad u kojem se uživalo u suncu, a poslije igara dobila je posve novi značaj, postala je kulturni i poslovni turistički grad, ali i omiljena ljetna turistička destinacija.

Kako bi postala kakvom je Barcelona danas, bilo je potrebno napraviti analizu postojećeg turističkog stanja i pripremiti strateški plan. Tako je u prvoj fazi, od 1989. do 1991. godine, napravljena identifikacija i evaluacija, odnosno analiza postojeće situacije grada, dijagnoza te sinteza dijagnoze i osnovne strategije koja je podrazumijevala Turistički marketinški plan Barcelone. U drugoj fazi, kroz 1992. i 1993. godinu, napravljen je Strateški turistički plan Barcelone i Plan akcije⁷. Cijeli je proces bio posložen kako bi Barcelona postala nova turistička, ali i sportska destinacija.

Kako bi prikazali turistički potencijal grada slijedi nekoliko statističkih podataka o hotelskom smještaju. U 1990. godini, Barcelona je brojala 118 hotela, sa 10.265 soba i ukupno 18.569 ležaja. Dvije godine kasnije, krajem 1992., broj hotela se popeo na 148, sa 13.352 sobe i ukupno 25.055 ležaja. Ove brojke pokazuju porast od 35% u broju slobodnih hotelskih soba. Također, zauzetost soba u istom periodu povećala se sa 71% na 84%⁸. Slijedi Tablica 5 koja prikazuje hotelski smještaj Barcelone u periodu od 1990. do 2004. godine.

⁵ library.olympic.org, pristupljeno 10.prosinca 2016.

⁶ Ibid

⁷ olympicstudies.uab.es/pdf/wp083_eng.pdf, pristupljeno 28. rujna 2017.

⁸ Ibid

Tablica 5 Hotelski smještaj Barcelone od 1990. do 2004.

	1990.	1992.	2000.	2001.	2002.*	2003.*	2004.*
Broj hotela	118	148	187	203	223	247	253
Broj soba	10.265	13.352	16.561	18.141	19.628	22.570	24.676
Broj ležaja	18.569	25.055	31.338	34.303	36.901	42.432	46.391
*predviđanja							

Izvor: olympicstudies.uab.es/pdf/wp083_eng.pdf (28. rujna 2017.)

U periodu od 1990. do 2004. godine, broj hotela u Barceloni je porastao za 150%, sa 18.569 ležaja na 46.391, što je vidljivo u Tablici 5. U 2001. godini u Barceloni je ostvareno gotovo 8 milijuna noćenja (7.969.496), sa 3.378.635 posjetitelja. Analiza perioda od 1990. do 2001. godine pokazuje da se broj noćenja povećao za 110%, a broj posjetitelja za 95%⁹.

Organizacija Igara dovela je do već spomenutog gotovo novog aerodroma. Tablica 6 prikazuje broj putnika na domaćim i međunarodnim letovima iz Barcelone od 1990. do 2001. godine. Vidljivo je da se ukupan broj letova 2001. doslovno udvostručio u odnosu na 1990. godinu.

Tablica 6 Broj putnika na domaćim i međunarodnim letovima iz Barcelone

	1990.	1992.	2000.	2001.
Domaći letovi	5.655.483	6.086.810	10.286.763	10.652.830
Međunarodni letovi	3.393.174	3.936.516	9.522.049	10.094.682
Ukupno letova	9.048.657	10.023.326	19.808.812	20.747.512

Izvor: olympicstudies.uab.es/pdf/wp083_eng.pdf (28. rujna 2017.)

Dugoročna planiranja organizatora igara u velikoj su mjeri pomogla popularizaciji grada. Zahvaljujući ulaganjima, turizam se u Barceloni odvija ne samo ljeti već i tijekom cijele godine. Danas je Barcelona četvrta najposjećenija europska turistička destinacija, nakon Pariza,

⁹ olympicstudies.uab.es/pdf/wp083_eng.pdf (28. rujna 2017.)

Londona i Rima. Vukonić (2010) navodi da se percepcija grada Barcelone kao poželjnog odredišta za posjetitelje održala i desetak godina nakon Igara, a to su dokazali i podaci iz Tablica 5 i 6.

6. OLIMPIJSKE IGRE SOČI 2014.

Prve zimske olimpijske igre održane su 1924. godine u Chamonixu, a trenutno posljednje u ruskom Sočiju 2014. godine. Prije održavanja igara, Soči je bio poznat samo lokalnom stanovništvu, i to po svojoj ljetnoj turističkoj ponudi. Igre su puno doprinijele razvoju grada te su učinile Soči, baš poput Barcelone, popularnom cjelogodišnjom turističkom destinacijom. Ono što pogoduje Sočiju je njegov povoljan geografski položaj. Nalazi se na istočnoj obali Crnog mora pa je dostupan trajektom direktnim linijama iz Turske, Grčke, Ukrajine i Gruzije. Također, Soči ima razvijenu zračnu i željezničku povezanost. Prema popisu stanovništva iz 2010. godine, u gradu je živjelo 340.000 stanovnika¹⁰.

Igre su održane od 7. do 23. veljače 2014. godine. Nastupilo je 2 873 sportaša iz 88 država u 98 natjecanja. Rusi su posebno ponosni podatkom da je za vrijeme igara provedeno 2.812 doping testova, najviše u povijesti održavanja igara. U Sočiju je volontiralo više od 25.000 volontera¹¹. Slika 4 prikazuje stadion za vrijeme otvaranja Igara u Sočiju 2014. godine.

Slika 4 Otvaranje zimskih olimpijskih igara u Sočiju 2014. godine

Izvor: www.olympic.org (10. prosinca 2016.)

¹⁰ library.olympic.org (10. prosinca 2016.)

¹¹ www.olympic.org (10. prosinca 2016.)

Bogato je nasljedstvo ovih igara. Izgrađeni su brojni sportski objekti, a svi oni imaju svoju funkciju i danas. Rusija je projektom Soči 2014. dobila mogućnost organiziranja međunarodnih natjecanja u svim zimskim olimpijskim sportovima. Također, izgrađena je nova prometna i željeznička infrastruktura te novi aerodromski objekti. Muller (2004) navodi da ekologija znači dugoročnu ekonomiju pa je tako za potrebe Igara izgrađeno prvo postrojenje za recikliranje otpada u Rusiji, a razvili su se i ruski standardi za zelene građevine. Ovime je dokazana društvena odgovornost Rusije. Puno su uložili u održivi razvoj, što im se višestruko vratilo. Soči je postao uzor drugim ruskim gradovima.

Olimpijski stadion Fisht koristio se za FIFA World Cup 2018. godine, a u međuvremenu i kao trening centar ruske nogometne reprezentacije te za održavanje koncerata i drugih događaja. Rosa Khutor alpski Centar, Rosa Khutor ekstremni park i Laura Cross skijaški i biatlon Centar postati će resort destinacije, u kojima će se također održavati treninzi i vrhunska natjecanja. Boshoy Ice Dome preuređen je u centar za više sportova pa je između ostalog domaćin KHL-a čiji je prosječni posjet između 7 i 8 tisuća gledatelja. Shayba Arena u procesu je prenamijene u Ruski dječji sportski i edukacijski centar. Ice Cube će postati višestruki sportski i zabavni kompleks. Sanki klizački Centar i RusSki Gorki Centar za skijaške skokove koriste se za treninge i natjecanja. Oko 500 milijuna američkih dolara uloženo je u novo Rusko međunarodno olimpijsko Sveučilište u Sočiju za treniranje menadžera posebno u olimpijskom i paraolimpijskom pokretu, kao i međunarodnoj sportskoj industriji¹².

Puno je sredstava uloženo i u poboljšanje prometne infrastrukture. Izgrađeno je više od 367 kilometara cesta i mostova, više od 200 kilometara željeznica sa 54 mosta i 22 tunela. Ukupno je izgrađeno 967.400 kvadratnih metara cestovnih površina i pločnika. Postavljeno je 480 kilometara plinskih cijevi sa niskim tlakom. Izgrađena je nova luka za putnike, trajekte i osobna plovna vozila na obali Crnog mora. Šezdeset je novih edukacijskih, kulturnih i zdravstvenih objekata, kao i 25.000 novih hotelskih soba u 56 hotela koji su ocijenjeni sa četiri ili više zvjezdica. Također, izgrađen je Soči Park, tematski park sa jednim od najviših i najbržih roller coastera u Rusiji¹³.

Soči je doživio ogroman ekonomski rast. Pripreme za igre osigurale su 690.000 radnih mjesta. Oko 56.000 ljudi bilo je zaposleno na olimpijskim gradilištima u 2011. godini. Ukupno 70.000 ljudi radilo je na olimpijskim gradilištima do kraja 2012. godine. Za vrijeme održavanja igara,

¹² library.olympic.org (10.prosinca 2016.)

¹³ library.olympic.org (10.prosinca 2016.)

Soči je imao najniži postotak nezaposlenosti u Rusiji, samo 0.17%. Poslovne aktivnosti u Sočiju porasle su za 178.8% od 2005. do 2010. godine, dok je porast u cijeloj Rusiji bila 101.2%. Do 2013. godine, Organizacijski odbor igara surađivao je sa 686 poduzetnika, uključujući 59 inozemnih¹⁴.

Broj inozemnih turista u Sočiju porastao je za više od 2.5 puta u 2011. i 2012. godini. Broj međunarodnih događaja održanih u Sočiju i regiji Krasnodar nakon igara porastao je za 70%, te za 50% već u razdoblju od 2009. do 2011. godine. Gradonačelnik Sočija izjavio je kako su svi hoteli na planini Cluste bili popunjeni od početka studenog 2013. do 10. siječnja 2014. godine. Na Soči aerodrom sletjelo je 3.1 milijun putnika u 2014., odnosno 28% više nego u 2013. godini. U bliskoj budućnosti očekuje se otvaranje novih međunarodnih ruta iz Soči aerodroma¹⁵.

Povezujući olimpijske igre s kulturom, u Rusiji se od 2010. do 2014. godine održala Kulturna olimpijada. 2010. godina bila je godina kina, 2011. godina kazališta, 2012. godina glazbe te 2013. godina muzeja. Tri milijuna ljudi posjetilo je gotovo 5 000 koncerata, predstavi, izložbi, festivala i drugih kulturnih događaja u sve 83 ruske regije. Više od 410.000 ljudi posjetilo je 144 događaja u 27 objekata za vrijeme održavanja igara¹⁶.

¹⁴ library.olympic.org, pristupljeno 10.prosinca 2016.

¹⁵ Ibid

¹⁶ Ibid

7. HRVATSKA KUĆA U RIJU

Hrvatski olimpijski odbor (HOO), krovna organizacija sporta u Hrvatskoj, prepoznala je potencijal promocije domaće ponude potencijalnim turistima za vrijeme održavanja Olimpijskih igara u Rijju 2016. godine. Kako je na Igrama sudjelovalo 10.500 sportaša, 7.000 pratećih osoblja, a natjecanja pratilo 3.000.000 posjetitelja, tako je ovaj veliki broj sudionika privukao brojne medije, što je rezultiralo promocijom hrvatskog gospodarstva. Obzirom da ne postoji niti jedan značajniji tiskani i elektronski medij od nacionalnog značenja u svijetu koji nema izvjestitelje s Olimpijskih igara ovo je bila idealna prilika za prezentaciju proizvoda i usluga koji su dostupni u Hrvatskoj. Valja napomenuti kako je Hrvatski olimpijski odbor organizirao Hrvatsku kuću na Olimpijskim igrama redovito, od svog osnutka, i to u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom, svojim sponzorom, te Hrvatskom gospodarskom komorom. Za ovu vrstu promidžbe HOO je višestruko nagrađivan stoga je Hrvatska kuća bila organizirana i u Rijju, u razdoblju od 5. do 21. kolovoza 2016. S obzirom na to da je Brazil zemlja od 200.000.000 stanovnika i jedna od industrijski najrazvijenijih zemalja svijeta s iznimno potentnim tržištem, HOO je procijenio da će projekt Hrvatske kuće na Olimpijskim igrama Rio de Janeiro 2016. biti iznimno koristan¹⁷.

Potpisom ugovora s Hrvatskom turističkom zajednicom, Hrvatskom gospodarskom komorom, Turističkim zajednicama grada Zagreba i Dubrovnika, Hrvatski olimpijski odbor je preuzeo obvezu tehničke organizacije projekta Hrvatska kuća na Igrama u Rijju. Sponzori HOO-a su preko svojih proizvoda i usluga imali svoje mjesto za promidžbu u Hrvatskoj kući. U okviru projekta sudjelovali su i: Pisinum Pazin, Agrolaguna, Feravino, PIK Vrbovec, Jamnica, Atlas. Hrvatska kuća bila je organizirana u sklopu kongresnog centra hotela Sao Francisco¹⁸.

Nesebičnu pomoć HOO-u u organizaciji ovog projekta dao je ugledni odvjetnik iz Rio de Janeira Otavio Vilarinho Cardoso koji je ujedno i predsjednik i osnivač Komore za gospodarstvo, turizam i kulturu Brazil – Hrvatska. Uz pomoć ove Komore HOO je bio u prilici svojim sponzorima osigurati kvalitetne gospodarske partnere iz Brazila za potencijalnu suradnju. U promidžbi proizvoda i usluga sponzorima HOO-a u Hrvatskoj kući bili su na raspolaganju i hrvatski sportaši sudionici Olimpijskih igara, u posebno organiziranim press konferencijama. U Hrvatskoj kući bio je organiziran i službeni Press centar Hrvatske olimpijske

¹⁷ www.hoo.hr/images/natjecanja/OI_RIO_2016/HRVATSKA_KUĆA.pdf (14. rujna 2017.)

¹⁸ Ibid

delegacije na Olimpijskim igrama Rio 2016.godine. U dogovoru s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Republici Brazil u Hrvatskoj kući za vrijeme trajanja Olimpijskih igara radio je i Konzularni odjel Veleposlanstva (sjedište Veleposlanstva je u gradu Brazilija koji je udaljen više tisuća kilometara od Rio de Janeira)¹⁹.

¹⁹www.hoo.hr/images/natjecanja/OI_RIO_2016/HRVATSKA_KUĆA.pdf (14. rujna 2017.)

8. ZAKLJUČAK

Putovanja na odmor postaju sve više dio čovjekove kulture, no ona su ipak u značajnoj mjeri ovisna o gospodarskim prilikama u glavnim emitivnim turističkim državama. Iako usporavanje ekonomskog rasta može značajno utjecati na turizam, ipak se većina ljudi u razvijenim zemljama ne odriče turističkih putovanja, jer su ta putovanja postala način života i imaju visoko mjesto na ljestvici potrošačkih prioriteta. A i tko ne bi volio otići na olimpijske igre, svjetski mega događaj koji se odvija jednom u četiri godine?

Mnogo je poveznica između sporta i turizma. Sport, a posebice olimpijske igre pokretači su velikog broja gospodarskih aktivnosti kojima se puni državni proračun. Stoga, može se reći da je sport javno dobro od kojeg društvo u cjelini ima korist. Za organizaciju mega događaja poput olimpijskih igara potrebno je detaljno razraditi strateški plan koji će predstaviti dugoročne koristi projekta. Pozitivni primjeri su navedene ljetne olimpijske igre održane u Barceloni 1992. godine i zimske olimpijske igre održane u Sočiju 2014. godine. Kvalitetnim menadžmentom javnost je upoznala ova dva grada, a posljedice održavanja igara je pretvaranje ovih turističkih destinacija u cjelogodišnje top destinacije. Popunjeni smještaji kapaciteti, obnova prometne i kulturne infrastrukture, izgradnja novih hotelskih i sportskih objekata, otvaranje velikog broja radnih mjesta, odnosno vrlo niska stopa nezaposlenosti pokazatelji su uspješnosti organiziranja igara.

Cilj rada bio je upoznati početke nastanka sporta te pokazati poveznicu organizacije olimpijskih igara i turizma kroz objašnjenje pojma turizam i pojmova vezanih za njega. Govorilo se o povijesnim olimpijskim igrama i preoblikovanju u igre kakve poznajemo danas. Primjeri kvalitetne organizacije olimpijskih igara i dugoročnog planiranja kroz strategiju razvoja grada prikazani su kroz ljetne olimpijske igre organizirane u Barceloni 1992. godine, te zimske olimpijske igre održane u ruskom Sočiju 2014. godine. Također, primjer Hrvatske kuće u Rijuu objasnio je na koje se sve načine Hrvatska, čiji su sportaši sudjelovali na Igrama, promovirala za vrijeme trajanja Igara, iako nije bila njihov domaćin.

Zaključno, organizacija olimpijskih igara, ukoliko je kvalitetno organizirana, uvelike pridonosi razvoju turizma u gradu domaćinu, njegovoj regiji, pa čak i u cjelokupnoj državi.

LITERATURA

KNJIGE

1. Bartoluci, M. (2004). Sport u turizmu. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
2. Čavlek, N., Bartoluci, M. (2007). Turizam i šport – razvojni aspekti. Zagreb: Školska knjiga.
3. Gifford, C. (2004). Olimpijske igre – Temeljni vodič za najveću sportsku svečanost na svijetu. Rijeka: Extrade d.o.o.
4. Gizdić, J. (2016). Hrvatski olimpijci i odličnici. Zagreb: Hrvatski olimpijski odbor.
5. Hodak, Z. (2014). Ekonomika športa i turizma. Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas.
6. Muller, H. (2004). Turizam i ekologija – Povezanost i područja djelovanja. Zagreb: Masmedia.
7. Škegro, D. (2014). Uvod u šport i športske djelatnosti. Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas.
8. Vukonić, B. (2010). Turizam - budućnost mnogih iluzija. Zagreb: Plejada.

INTERNETSKE STRANICE

1. www.hoo.hr (14.09.2017.)
2. www.olympic.org (10.12.2016.)
3. www.sabor.hr (18.09.2017.)
4. library.olympic.org (10.12.2016.)
5. olympicstudies.uab.es (28.09.2017.)

OSTALO

1. Andrijanić, A. (2016). Menadžment sportskog turizma i wellnesa (radna skripta). Zagreb: Sveučilište Libertas.
2. Interna dokumentacija Službe Marketing Hrvatskog olimpijskog odbora (20. lipnja 2017.)
3. Zakonu o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12) (19. rujna 2017.)

POPIS TABLICA

Tablica 1 Hrvatski odličnici na ljetnim olimpijskim igrama od osamostaljenja do danas

Tablica 2 Prve asocijacija na spomen Hrvatske

Tablica 3 Input - Output investicija grada domaćina olimpijskih igara

Tablica 4 Procjene o broju posjetioca koji dolaze iz drugih mjesta zajedno sa članovima olimpijske obitelji

Tablica 5 Hotelski smještaj Barcelone od 1990. do 2004.

Tablica 6 Broj putnika na domaćim i međunarodnim letovima iz Barcelone

POPIS SLIKA

Slika 1 Službeni simbol olimpijskih igara - olimpijski krugovi

Slika 2 Čimbenici koji utječu na turističku potražnju

Slika 3 Otvaranje olimpijskih igara u Barceloni 1992. godine

Slika 4 Otvaranje zimskih olimpijskih igara u Sočiju 2014. godine